

Nr 474

Av herr Hansson i Skegrie m. fl., angående gottgörelse åt trädgårdsnäringen för av dess yrkesutövare erlagd bensinskatt.

Då den skatt, som uttages på bensinförbrukningen, utgör en vägtrafikavgift, måste det vara oriktigt, att denna kostnad skall belasta den förbrukning av bensin, som inte har med vägtransporter att göra. Detta har också fastslagits av riksdagen, som beslutat att under sådana omständigheter erlagd skatt skall återbäras till vissa grupper av förbrukare. Den första företagargrupp, som bereddes möjligheter att återfå erlagd bensinskatt, var fiskarna, vilka sedan i början på 1930-talet tillerkänts kollektiv återbäring.

Sedan bensindrivna traktorer kommit till mera allmän användning inom jordbruket, har återbäringsprincipen tillämpats även för denna näring. Detta skedde ursprungligen i form av kompensation via jordbrukskalkylen. 1953 års riksdag beslöt emellertid i anledning av en kungl. proposition (nr 20/1953), att även individuell återbäring skulle ske med ett schablonmässigt fastställt belopp, vilket f. n. uppgår till 325 kr. per traktor.

Fiskets utövare erhåller sin återbäring genom anslag under nionde huvudtiteln, benämnt Gottgörelse till fiskenäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt, vilket avräknas mot automobilskattemedlen. För löpande budgetår är upptaget sammanlagt 830 000 kr., vilket motsvarar en bensinförbrukning av 2,6 milj. liter och en skatt av 32 öre per liter. Restitutionsmedlen fördelas genom hushållningssällskapen enligt principen, att varje område skall återfå ungefär vad som erlagts.

Under 1948—1950 uttogs utöver den ordinarie bensinskatten, som restitueras enligt ovan, en extra skatt, och höstriksdagen 1950 beslöt (r.skr. nr 420/1950 och B:g n:ris 66 och 88), att även denna skatt skulle återbäras till förbrukarna inom fiskenäringen. Enligt beslut av 1952 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner n:ris 25 och 89 (J 7 och 27) skulle det ske, genom att det aktuella restitutionsbeloppet — sammanlagt 2,2 milj. kr. — bildade en fond att användas till för hela fiskenäringen gemensamma och viktiga ändamål.

På olika sätt har sålunda riksdagen medverkat till att lämna jordbruk och fiske gottgörelse för den merkostnad i näringsutövningen bensinskatten utgör. Den tredje näringsgrenen inom den sektor av näringslivet som brukar benämnas jordbruk och lantmannanäringar, nämligen träd-

gårdsodlingen, har emellertid inte erhållit motsvarande skatteåterbäring eller kompensation i annan form. Inom trädgårdsnäringen har bensindrivna maskiner, främst i form av s. k. jordfräsar, kommit till allt större användning. Att denna numera ganska betydande bensinförbrukning undantagits från restitution måste anses vara en otillfredsställande ordning, så mycket mer som 1953 års beslut om individuell restitution för jordbrukstraktorer också äger tillämpning inom vissa slag av trädgårdsföretag, nämligen större yrkesfruktodlingar och fältmässigt bedrivna köksväxtodlingar av större omfattning, d. v. s. under förutsättning att fyrehjuliga traktorer användes. Även rättviseskäl talar sålunda för att återbäringen av inom jordbruk med binärningar erlagd skatt på i produktionen förbrukad bensin utsträcker till den yrkesmässiga trädgårdsodlingen i dess helhet.

Vid upprepade tillfällen har denna fråga aktualiserats genom såväl framställningar från odlarna till Kungl. Maj:t som genom motioner i riksdagen av enskilda riksdagsmän. Dessa framställningar har emellertid inte lett till annat resultat än att riksdagen, senast i anledning av bevillningsutskottets betänkande nr 23/1955, förklarat sig inte ha något emot att frågan blir föremål för övervägande vid den fortsatta utredning av spörsmålen om restitution av bensinskatt, som vid antagandet av 1954 års bensinskatteförordning förutsattes komma att ske. Det avgörande skälet för avslaget har varit "svårigheten att på förevarande område införa individuell restitutionsrätt, som fyller rimliga krav på rättvisa och anpassning till administrativ lätthanterlighet" (B:g 23/1955).

Den av riksdagen antagna utskottsskrivningen kan inte tolkas annorlunda än att, därest man kan åstadkomma ett återbäringssystem som uppfyller de krav på rimlig rättvisa och administrativ lätthanterlighet, som man från det allmännas sida måste ställa, så möter inga hinder att restitueringsprincipen också utsträcker till att gälla trädgårdsnäringens bensinförbrukning. Den ovan omnämnda utredningen är veterligt ännu inte tillsatt. Men då användandet av bensindrivna maskiner ökar inom trädgårdsodlingen, och då näringen arbetar under hårt ekonomiskt tryck, är det angeläget få en snar lösning till stånd. En sådan är också möjlig att åstadkomma med beaktande av vad riksdagen tidigare uttalat i ärendet, om man för trädgårdsnäringen tillämpar det system, som kommit till användning för fiskenäringen, nämligen kollektiv återbäring via hushållnings-sällskapen och central fondbildning.

Ett begrepp om vilka summor det rör sig om ger en den 1/2 1955 dagtecknad och till statens jordbruksnämnd ställd PM från byrådirektör Gunnar Ledin i lantbruksstyrelsen. Denne hade i anledning av begärt yttrande över en framställning i restitutionsfrågan från Sveriges handels-trädgårdsmästareförbund gjort en utredning, varur följande uppgifter hämtas.

En i början av 1940-talet verkställd inventering av jordfräsbeståndet, avsedd att ligga till grund för då aktuell bensintilldelning, gav vid handen, att det vid denna tidpunkt fanns ca 550 trädgårdstraktorer i bruk och att den genomsnittliga årsförbrukningen av bensin och fotogen uppgick till ca 300 liter per traktor. Enligt de uppgifter som byrådirektör Ledin erhöll från de firmor, som importerar och säljer jordfräsar, kan antalet sådana maskiner i dag uppskattas till drygt 8 000 enligt en sammanställning, som återges nedan:

Märke	Generalagent	Antal
Simar	Wilhelmsson & Co, Stockholm	4 000
Belos	AB Belos, Bromma	2 000
Rotary Hoe	Carl Engströms maskinfirma, Eslöv	1 500
Agria	AB J. Schneider, Stockholm	600
Bungart	AB Motorkraft, Stockholm	100
Övriga märken		100
	Summa	<u>8 300</u>

Omkring hälften av det ovan redovisade antalet jordfräsar — huvudsakligen fabrikat Simar — drives med motorfotogen. De övriga är byggda uteslutande för bensindrift. De större typerna, från fem hästkrafter och uppåt, är de vanligast förekommande inom den yrkesmässiga trädgårdsodlingen, och årsförbrukningen för dessa beräknades i genomsnitt uppgå till mellan 300 å 400 liter bensin, innebärande en skattebelastning mellan 75 och 100 kr. per traktor.

Vid tillämpning av den beräkningsmetod, som användes för fisket, kommer man fram till att trädgårdsodlarna erlägger närmare en halv milj. kr. årligen i bensinskatt för ändamål, som inte har något samband med vägslitage o. d., nämligen 4 000 traktorer \times 350 liter per traktor \times 32 öre i skatt = 448 000 kr. Som jämförelse kan nämnas, att till fiskerieringen återbäres årligen mellan 800 000 och 900 000 kr. på basis av samma skattesats, och att det i fråga om trädgårdsnäringen torde röra sig om betydligt mindre antal bensinförbrukare. Det finns sålunda full täckning för byrådirektör Ledins avslutande konstaterande i ovannämnda PM, nämligen att restituering är berättigad och av väsentlig betydelse för näringsutövarna.

En praktisk tillämpning av det för fisket genomförda restitueringsystemet innebär, att under nionde huvudtiteln årligen upptages ett anslag, Gottgörelse till trädgårdsnäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt, som avräknas mot automobilskattemedlen. Underlag för beräkning av den skatt, som inflyter under det aktuella budgetåret, kan erhållas genom en av hushållningssällskapen årligen verkställd inventering av jordfräsbeståndet hos yrkesträdgårdsodlarna inom området. Genom upplysningar från ett representativt urval trädgårdsodlare i skilda delar av landet sy-

nes det också möjligt att utan större administrativa olägenheter få fram godtagbara förbrukningsuppgifter.

Hushållningssällskapens inventeringar skulle också ge det material, som behövs för lokal fördelning av restitutionsmedlen i överensstämmelse med vad som tillämpas på fiskets område. För belysning av vad som härmed avses kan nämnas följande exempel på olika ändamål inom fiskerikningen till vilka bidrag av restitutionsmedel beviljats: anläggning och förbättring av fiskebryggor samt ordnande av tillfartsvägar till dylika bryggor, uppförande av förvarings- och förädlingsanläggningar för fiskprodukter m. fl. anordningar för gemensamt bruk. Bidrag har också lämnats till fiskevårdande åtgärder och till viss lokal försöksverksamhet. Fiskets organisationer har erhållit stöd till såväl sin studieverksamhet som sin allmänna verksamhet.

Det är ett känt förhållande, att trädgårdsodlarna har stort behov av att på olika områden åstadkomma gemensamhetsanordningar, men att utvecklingen går mycket sakta på grund av svårigheterna att anskaffa kapital. Över huvud hämmas lokal aktivitet bland trädgårdsodlingens organisationer just av brist på medel. Det är därför uppenbart, att en kollektiv återbäring till trädgårdsodlarna av erlagd bensinskatt, även om detta sker med tillämpning av de på fiskets område gällande bestämmelserna, skulle bli av utomordentlig betydelse för näringsutövarna. De ökade möjligheter till en utveckling av ekonomiskt samarbete dem emellan, som härigenom skulle kunna uppnås, skulle vara till båtнад för näringslivet i dess helhet.

Samma motiv, som föranledde riksdagen att retroaktivt utbetala till fiskerikeringen den extra bensinskatt, som erlades åren 1948—1950, genom att för ändamålet tillskapa en central fond, kan anföras för uppbyggande av en motsvarande fond för trädgårdsodlingens. Att uppskatta hur mycket trädgårdsodlarnas "tillgodohavande" i form av till statsverket inbetald och, i enlighet med ovan, återbäringsberättigad bensinskatt utgör, är inte lätt, om man därvid utgår från att absolut rättvisa måste skipas. Men om man nöjer sig med ett i grova drag och i underkant beräknat totalbelopp, torde svårigheterna inte bli alltför stora. Vi förutsätter därvid, att man inte går längre tillbaka än till den tid, då bensindrivna jordfräsar började komma till mera omfattande användning, t. ex. när importen kom igång efter andra världskrigets slut.

Även beträffande en engångsåterbäring för trädgårdsodlarna kan tillämpas de regler, som riksdagen infört för fiskets bensinskattfond. Ifrågavarande beslut fattades vid 1951 års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner n:ris 25 och 89, vari föredragande statsrådet bl. a. anfört:

Den grundläggande principen i fråga om dispositionen av fondmedlen bör, enligt min mening, vara, att medlen skola användas för sådana åt-

gärder, för vilka anslag å riksstaten icke kan påräknas och vilka är av påtaglig, praktisk betydelse för fiskenäringen. Med denna utgångspunkt kan jag i princip ansluta mig till vad i promemorian anförts om att med fondmedlen bör kunna tillgodoses sådana ändamål som forsknings- och försöksverksamhet på fiskets område, organisationsarbete inom fiskarkåren samt åtgärder till befrämjande av avsättningen av fisk. Vidare bör ifrågavarande medel kunna användas för att lämna stöd åt studieverksamheten inom fiskarkåren.

Som en allmän riktlinje för fondmedlens användning uttalade statsrådet den meningen, att man bör undvika sådana dispositioner, som kan tänkas medföra anspråk på statsanslag eller inrättande av statliga tjänster, sedan fondmedlen förbrukats. För medlens förvaltning föreslogs tillsättande av en särskild styrelse med full beslutanderätt. Genom sin topporganisation skulle fiskenäringen tillsätta fyra och Kungl. Maj:t tre, därav ordföranden. Fonden skulle göras räntebärande och förvaltas av statskontoret. Den skulle förbrukas på jämförelsevis kort tid, dock inte kortare än fem år. Om fondstyrelsen något år skulle vilja ta i anspråk mer än vad som motsvarade femtedelen av det ursprungliga kapitalet jämte upplupen ränta, skulle beslutet underställas Kungl. Maj:ts prövning. Riksdagen godtog de framlagda förslagen, som dessutom också fått utskottets enhälliga förord.

De antagna bestämmelserna synes oss i allt väsentligt vara tillämpliga på en motsvarande fond för trädgårdsnäringen. I detta konstaterande inbegripes också den godtagna motiveringen för central fondbildning av de ackumulerade restitutionsmedlen, nämligen att det fanns ett påtagligt behov inom fiskenäringen av tillgång till något sådant. Härvidlag kan tillämpas även vad som anfördes beträffande angelägenheten av tillgång på medel för främjande av lokala gemensamhetsanordningar. Det finns sålunda inom trädgårdsnäringen betydelsefulla uppgifter, som i brist på medel hittills inte alls eller endast i begränsad omfattning kunnat upptagas, kanske främst i fråga om organisationsarbetet inom kåren samt åtgärder i avsättningsbefrämjande syfte.

Förevarande framställning avser beslut vid årets riksdag. Enligt vår uppfattning bör man utan särskild utredning kunna konstatera, att principen om bensinskatteåterbäring inom jordbruk och lantmannanärningar bör utsträckas till att omfatta också den del av trädgårdsodlingen, som icke innefattas i bestämmelserna om restitution för jordbrukstraktorer och att man därvid kan använda sig av det kollektiva system, som tillämpas för fisket. I proposition nr 25/1952, i vilket förslaget till fondbildning lades fram, kunde statsrådet inte redovisa för den exakta omfattningen av fonden, vilket senare skedde i en tilläggsproposition, nr 89/1952. Statsrådet och även riksdagen ansåg emellertid, att detta inte kunde utgöra något skäl för att uppskjuta avgörandet i frågan, enär det

i princip var beslutat, att restituering skulle ske, och man kunde utgå ifrån, att det rörde sig om ett betydande belopp.

Även i förevarande fall, trädgårdsnäringens restitutionsfråga, rör det sig om så betydande belopp, att de för fisket införda bestämmelserna för både den årliga återbäringen och för fondbildningen synes vara direkt användbara.

Men även om riksdagen går in för ett omedelbart avgörande, kommer det att dröja ytterligare ett år, innan några restitutionsmedel kan stå till trädgårdsnäringens förfogande. Förhållandena inom denna näring är emellertid sådana att det föreligger trängande behov av medel för bl. a. upplysningsverksamhet om och propaganda för ekonomisk samverkan i syfte att rationalisera inom näringens distributionsled och att i övrigt stimulera till åtgärder, som främjar avsättningen av svenska trädgårdsprodukter. Inom dessa och andra närbesläktade områden finns behov av betydligt större aktivitet än den som nu, på grund av begränsade ekonomiska resurser inom näringens organisationer, kan presteras. Starka skäl talar sålunda för att riksdagen för omedelbart disponerande anslår ett större belopp, förslagsvis 100 000 kr., att senare avräknas mot de för fondbildningen avsedda restitutionsmedlen.

Då det f. n. inte existerar något organiserat samarbete mellan organisationerna för trädgårdsnäringens olika yrkesförgreningar och sålunda ej heller något representativt organ, som på samma sätt som fiskeorganisationernas rikssammanslutning gjort kan utse näringens representanter i den erforderliga styrelsen för fondmedlens förvaltning, bör denna förvaltning temporärt lämnas åt lantbruksstyrelsen i samråd med av Kungl. Maj:t utsedda representanter för näringen. Det kan nämnas, att överläggningar pågår mellan trädgårdsnäringens olika organisationer i syfte att få till stånd ett representativt topporgan.

Några bärande budgetskäl kan inte anföras mot att redan för nästa budgetår ställa ett "förskottsbelopp" till trädgårdsnäringens förfogande. Det innebär ingen belastning på riksstaten. Bensinskatten går ju till vägväsendets specialbudget och anslaget bör alltså avräknas mot automobilskattemedlen. Beloppet påverkar ej heller aktuella anslag för vägbyggnadsändamål etc. enär vägväsendets budgetutjämningsfond vid utgången av budgetåret 1956/57 beräknas komma att uppgå till 61,3 milj. kr.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att medge trädgårdsnäringen gottgörelse för av dess yrkesutövare erlagd bensinskatt i huvudsaklig överensstämmelse med de regler, som gäller för motsvarande återbäring på fiskets område;

att den intill utgången av budgetåret 1956/57 erlagda bensinskatten på inom trädgårdsnäringen förbrukad ben-

sin må föras till en särskild fond till trädgårdsodlarnas disposition att användas för åtgärder och anordningar av gemensamt intresse för berörda yrkesutövare;

att i enlighet med vad som i motionen anförts för budgetåret 1956/57 ställa till trädgårdsnäringsens förfogande ett anslag av 100 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedel;

att hos Kungl. Maj:t hemställa, att ifrågavarande medel för budgetåret 1956/57 må förvaltas av lantbruksstyrelsen, samt

att hos Kungl. Maj:t anhålla om utseende av representanter för berörda näringsgrenar inom trädgårdsodlingen att biträda vid medlens fördelning.

Stockholm den 25 januari 1956

Nils G. Hansson
i Skegrie

Stig F. Hansson
i Önnarp

Gunnar Larsson
i Luttra

Anders Pettersson
Dahl

J. Onsjö

Gustaf Svensson
i Vä